

Javaslat a
„[Ódor-vár és Hajnóczy barlang című érték]”
[települési/tájegységi/megyei/külhoni magyarság] értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Varga Csaba (név)

.....(aláírás)
Cserépfalu,2015 szept.(település,dátum)
(P.H.)

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve: Varga Csaba
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: Varga Csaba
Levelezési cím:
Telefonszám:
E-mail cím: hajnoczybarlang.hu

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

- 1.A nemzeti érték megnevezése: Ódor-vár és Hajnóczy barlang
- 2.A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:
 agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód épített környezet
 ipari és műszaki megoldások kulturális örökség sport
 természeti környezet turizmus
3. A nemzeti értéket tartalmazó értéktár megnevezése: Cserépfalui Települési Értéktár
4. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Ódor-vár:

Cserépfalu közigazgatási területén a falutól északra,északnyugatra, az Ódor hegytől délkeletre, a Hór-völgy fölé kiugró keskeny, sziklás gerinc végén van a vár. Körös-körül rendkívül meredek, sziklás hegyoldalak védte. Csak a hegy folytatása felé nyugati irányba volt szükség egy sziklába vágott árokra. A vár hossza 31, mélysége 12 méter, a várfal alapozása a déli oldalon hosszú szakaszon még ma is áll. A belső terület közepébe nagy sziklaodú mélyed. (Nováki Gyula-Sándorfi György 1992. 26-27)

A várra egy történeti adatot ismerünk. 1351-ben Erzsébet királyné megparancsolta Perkó ódori kapitánynak, hogy Cserépfalun és Bogácson ne szedjen dézsmát és a lakosokat ne háborgassa (Mizser Lajos 1977. 83) A vár építésének és pusztulásának idejét nem ismerjük. (A Bükk Nemzeti Park-

Hegyek, erdők, emberek 2002. 402-403. oldal) „Az Ódor várrom kőkori telep- vaskori erőd-középkori magyar vár- huszita rablóvár lerombolták 1437 körül.” hirdeti a helyszínen a sziklába vésett szöveg. A fenti szövegre tudományos igazolás nem található.

Hajnóczy barlang:

A Hajnóczy-barlang a Közép-Bükkben található Ódorvár legmagasabb és cseppkövekben leggazdagabb barlangja. 1971-ben fedezték fel a tiszaföldvári Hajnóczy József Gimnázium diákjai. Feltérképezett hossza: 4,125 m mélysége: 90 m, a bejáratától mért magassága: 23 m.

Hazánk legidősebb barlangjai közé tartozik. Itt találták a Bükk-hegység legősibb emlősfaunáját, melynek kora 700.000 évre tehető. A kormeghatározó maradványok az „Ursus deningeri” állkapocs és végtagsontjai, valamint a kisemlősök fogai, um, Mimonis savini, Mimonis pusillas, Glis rackdillingensis és Allocricetus ékiki” (Kordos László 2002. A Bükki Nemzeti Park p. 196.)

A barlang kialakulásában a termálvizes, koróziós és tektonikus folyamatok egyaránt szerepet játszottak. A szűk járatok tágas termeket kötnek össze. A karcsú, magas cseppkőoszlopok egyedi szépséget kölcsönöznek a Galériának. Az Óriás teremben, a Rom-teremben és a Labirintusban hatalmas leszakadt sziklák teszik izgalmassá a barlangjárást.

A barlang fejlődéstörténetében a kitöltődéses korszakokat, reaktiválódási periódusok követték. A Grand Kanyon oldalfalán jól látható, hogy a jelenlegi járatszint felett mintegy 4-5 méterrel magasabban volt egy feltöltődési szint, de utána egy újabb aktív szakasz következett, ami elszállította a korábbi kitöltés anyagát. Általában az ilyen korú üregek jobbára már a szenilis (feltöltődött) korszakukban vannak.

A Bükk-hegység barlangjai közül a Hajnóczy-barlang kirí a cseppkőgazdagságával. A Galériában a főte merőlegesre állított réteglapokból áll, melyek közül jelenleg is folyamatosan csepeg a víz, építvén a cseppköveket. Itt nem ritkák a 8-10 cm átmérőjű, 2,5 -3,5 m magas sztalagmitok. A barlang ritkábban látogatott, nehezebben megközelíthető részein még eredeti tisztaságban láthatunk cseppkőképződményeket a „Csipkevárat” a „Pietát” az „Angyalkát”. Korábban több helyen lehetett látni „madárfészkeket” bennük „barlangi gyöngyöket”

Ezek a mikro képződmények a „nagy érdeklődés” miatt megfogyatkoztak. Ritkaságszámba megy a barlangban a több méter hosszú, combvastagságú kannelurák előfordulása. Itt több ilyen is találunk. Ugyancsak ritkán előforduló képződmény a több nm-es „lófogasfal” ami a nagy magasságból cseppenő víz határán keletkezett. „Gutta cavat lapidem”. Különleges ékei a barlangnak, a fizika törvényszerűségeit némiképp cáfoló „helikiték”, amelyek keletkezéséről több elmélet is született, ugyanis a legtöbb barlangi képződménnyel ellentétesen felfele és több irányba elgörbülve képződtek. Ezek mérete a néhány mm-től a pár cm-ig terjed. Több nm-nyi felületet borít a barlangban általánosan elterjedt borsókó, valamint a viszonylag lassan mozgó víz által alakított tetaráták.

Ezen képződmények tisztasága, szépsége és eredetisége csak nagyobb távolságból való szemléléssel oldható meg. A barlangban több helyen több nm-nyi felületet borítanak kalcit kristályok. Az összetett genetikai folyamatok emlékei és változatos formakincsei országos viszonylatban is egyedi barlangászati értéket képviselnek. A természetes állapot érintetlensége vonzotta a tudományos kutatókat. A debreceni, miskolci és szegedi egyetem kutató műhelyének munkatársai az elmúlt évtizedekben több jelentős vizsgálatot végeztek. A legjelentősebb ezek közül az 1978 óta folyó radonmérés sorozat.

A barlangot a Hajnóczy József sportegyesület kutatja. Munkájukat közel 150 publikációban, szakdolgozatban, disszertációban jelenítették meg.

A barlang szépsége, változatos formakincse, az aktív működés jelei a tudományos, szakmai és laikus érdeklődők számára csak akkor őrizhetőek meg, ha zártsága, szigorú védettsége és ellenőrzött látogatottsága fennmarad.

5. Indoklás a Települési Értéktárba történő felvétel mellett, kitérve a nemzeti érték jelentőségének bemutatására:

Az Ódor-várrom maradványai a XIV. századi várépítéseket tanúsítja és így önmagában is fontos értéket képvisel. A tőle nem messze található Hajnóczy barlang Magyarország egyik legértékesebb cseppkövekben nagyon gazdag több mint négyezer méter hosszú barlangja. Hazánk legidősebb barlangjai közé tartozik, kora 700.000 ezer évre tehető. A barlang szépsége, változatos formakincse, az aktív működési jelei – zártsága ellenére- a tudományos, szakmai és laikus érdeklődők számára ma is igazi értéket képvisel.

A fentiek alapján települési értéké nyilvánítása indokolt.

6. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Bükk Nemzeti Park- Hegyek, erdők, emberek 2002. (402-403. oldal)

7. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: www.cserepfalu.hu/ertektar

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

1 db videó

4 db fénykép

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek.

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat.

Ódor-vár és Hajnóczy barlang

1. Ódor-vár

2. Ódor-vár távolról

Ódor-vár és Hajnóczy barlang

3. A Hajnóczy barlang cseppkövei

4. A barlang bejárata